



(revers)

(bases)



© Arxiu fotogràfic del Consorci del Patrimoni de Sitges

Obres	Dos gots de xampany, decorats amb figures femenines
Autor / Autors	Xavier Nogués i Casas (Barcelona, 1873-1941), amb la col·laboració de Ricard Crespo i Conxa Domènech
Lloc i data	Barcelona, 1924-1928
Matèria / Tècnica	Vidre esmaltat
Mides	12 x 3,5 cm; Ø 3,5 cm (tots dos)
Col·lecció	Museu de Maricel, Sitges. Dipòsit de la Generalitat de Catalunya. Col·lecció Nacional d'Art, núm. inv. 12 i 13
Descripció i context històric	

Un dels creadors més polifacètics de l'art català de la primera meitat del segle xx va ser Xavier Nogués. Va tractar amb encert i èxit les més variades tècniques i àmbits artístics. Pintor, dibuixant i gravador de primer ordre, també va excel·lir en la ceràmica i el vidre, deixant-nos així mateix interessants mostres de plata, joies, ventalls i d'altres manifestacions. Si considerem la seva variadíssima obra en tantes vessants, realment el podem veure com un cas excepcional en el panorama artístic català i peninsular, no només en el seu temps, sinó en tota la història (en certa manera, una mena de Leonardo da Vinci, per la diversificació dels fronts). Nascut el 1873, es va formar en l'ambient del Modernisme, però passaria a ser amb el segle xx, una de les figures claus de l'estètica del Noucentisme i, fins i tot cap els anys 20, incorporà trets de l'Art Déco. Aquest home polifacètic va crear un llenguatge visual propi, que retratava també a la perfecció el seu moment, anant de representacions dolces i tendres de regust clàssic i mediterrani a caricatures de fina ironia i profunda expressivitat. Totes les seves imatges i composicions respiren sempre una gràcia, un equilibri i un ritme plàcid i viu, mai estrident, i particularment en el seus objectes mostra un sobri desplegament, fruit d'una assumida i altíssima concepció decorativa.

Després d'anys de preparació i estudi, la carrera coneguda de Nogués té els seus inicis quan ja passava els trenta anys d'edat, adquirint primer celebritat per

les seves il·lustracions impreses, però ja en aquell període treballà en el món de les arts decoratives, sobretot en l'ornamentació de gerros ceràmics. La seva aplicació en les arts del vidre no arribaria fins la seva cinquantena, iniciada el 1923 i, malgrat que va ser intensa, no va durar més enllà de la dècada dels anys vint. Els orígens d'aquesta dedicació venien, en canvi, d'una mica abans per iniciativa de dos homes sensibles i de gran visió artística i comercial: Santiago Segura i Ricard Crespo. El primer va ser el més important promotor de la producció artística catalana des de les seves plataformes del Faianç Català i de les Galeries Laietanes, i el segon era vidrier experimentat, particularment en els aspectes tècnics. Ambdós van tenir la iniciativa de decorar els gots del servei del Celler de les esmentades Galeries amb els dibuixos que havia ideat Nogués per il·lustrar la seva carta de vins. Aquella pensada va resultar molt exitosa i com que Crespo va ser molt tenaç amb Nogués demanant-li que fes creacions expressament pensades per al vidre, aquest va acceptar i progressivament es va anar entusiasmant amb la tasca. La combinació de la sensibilitat i la gràcia de l'artista per idear personatges i composicions unida als coneixements tècnics del vidrier, va portar a l'elaboració d'una sèrie de magnífiques obres d'art en petit format.

Es van fer gerros, fruïteres o bomboneres, però van ser en especial els gots de diferents tipus (com aquests, curiosament considerats "de xampany") els

que van tenir més gran protagonisme. Com ens relata Cecília Vidal, les peces tenien a Xavier Nogués com a essencial creador, però l'execució era una curiosa tasca d'equip dels matrimonis Nogués-Crespo, que es trobaven els diumenges a la llar-taller del segon. Mentre que l'esposa de l'artista, Isabel Escalada, s'ocupava de la intendència de la cuina, Nogués feia els seus dibuixos amb indicacions ben detallades. Dins dels gots que havia realitzat prèviament Ricard Crespo, la seva esposa Conxa Domènech posava els papers dibuixats i, per transparència, calcava amb fines línies els motius i disposava els esmalts seguint les anotacions cromàtiques. Després el vidrier feia la cocció dels resultats i, quan ja eren refredats, es seleccionaven els que es consideraven ben reeixits. Afortunadament es conserven al MNAC de Barcelona els papers originals per a la realització d'aquests dos. Malgrat que en el got de la noia vestida es va estovar massa l'esmalt i un braç es va deformar, i no el jutjarien apte per la seva venda, per sort no el van destruir i sabem que cassos com aquest els solien regalar als amics.

L'èxit entre el públic sensible i entès va ser molt gran i van fer-se'n força exemplars entre peces úniques i models que es van repetir. Sovint els que es versionaven per a la venda es feien en conjunts de sis, com és el cas d'aquests, que formaven part de dos jocs diferents: de noies nues i de vestides. Tots els exemplars anaven sempre signats per Nogués per la pintura i per Crespo per l'execució. En aquell període es van fer tres exposicions monogràfiques a les Galeries Laietanes, arribant fins i tot el moment de reconeixement fora de les nostres fronteres amb l'obtenció d'un guardó a la presentació que va fer el FAD a l'*Exposition Internationale des Arts Décoratives* de París l'any 1925.

Nogués, com va remarcar Rafael Benet, era més aviat artista gràfic que pictòric i la seva creativitat s'avenia bé a la representació de variades figures humanes o animals, que quedaven perfectament disposades a les parets dels vidres. Els objectes fabricats per Crespo com a base eren de formes senzilles, i en ells s'hi desplegava lliurement, però d'una manera calculada i ordenada, la creativitat

de Nogués. Els dos gots exposats al Museu de Maricel, procedents de la col·lecció de Salvador Riera, són una bona mostra d'aquesta col·laboració artístic-vidriera. Entre la galeria de personatges característics que l'artista va plasmar en les seves obres, destaquen els "ninots" o "figurots" simpàticament caricaturitzats i les figures femenines "ben plantades". En la decoració de vidres això es va reflectir sovint en jocs de gots de "borratxets" i en els de dones "noucentistes". Les figures sempre se situen amb gràcia a la superfície de les peces i, fins i tot aprofiten sovint l'especificitat del material i de la forma, jugant amb la transparència cristal·lina i cilíndrica. Això ho podem testimoniar en el cas de l'exemplar de la noia nua, que pel darrere deixa veure les tiges de dues flors. Aquest recurs era una gran troballa d'en Nogués que aconseguia un eficaç efecte de diversos plans, que s'enriquia visualment en girar les peces, i que va portar més lluny en d'altres casos que presentaven més elements de composició narrativa.

En les seves representacions femenines, aquestes anaven des dels tipus més aviat realistes, a figures sintetitzades més Art Déco, però tenien especial relleu les joves noucentistes d'esperit mediterrani, rítmiques però rotundes. Entre les darreres inclouríem les d'aquests gots, que presideixen els objectes amb presència delicada però amb una imatge plàstica equilibrada i contundent. Els motius sempre eren delimitats amb línies fines i fosques i els colors tenien una qualitat i delicadesa que ofería un original acabat, com de textura de cera. Els tons eren majoritàriament suaus, amb alguns pocs de ben vius, i oferien uns resultats que es mostraven com enormement personals i originals, no només pel panorama nacional sinó fins i tot en relació al francès.

En un moment amb decidida voluntat de represa dels "Bells Oficis", Nogués va enaltir amb aquestes senzilles però magistrals peces l'art de la vidrieria decorada, mostrant com s'acomodava de bé a tots els reptes estètics i tècnics. Ja ho va remarcar el ceramista i crític Artigas, definint efusivament com de "feliç miracle" aquests "vidres meravellosos" de Nogués i dels Crespo.

Bibliografia bàsica

VIDAL MAYNOU, Cecília. *Xavier Nogués*. Barcelona: Àmbit-Fundació Xavier Nogués, 2010.

Jordi Carreras Barreda, historiador de l'art

Sitges, abril de 2022



Museu del Cau Ferrat
Museu de Maricel
Museu Romàntic
Palau de Maricel
Can Falç
Fundació Stämpfli

Oficines: carrer Davallada, 12, 3a planta
Edifici Miramar
08870 Sitges
Tel. 93 894 03 64
Fax 93 894 85 29
m.sitges@diba.cat
www.museusdesitges.cat



Ajuntament
de Sitges



Diputació
Barcelona

Amb el suport de



Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura